Mishnah *Berakhot, chapter 1*

משנה ברכות פרק א

א מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּעַרְבִית. מִשָּׁעָה שֶׁהַכֹּהֲנִים נִכְנָסִים לֶאֱכֹל בִּתְרוּמָתָן, עַד סוֹף הָאַשְׁמוּרָה הָרִאשׁוֹנָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, עַד חֲצוֹת. רַבָּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר, עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. מַעֲשֶׂה שֶׁבָּאוּ

(1) From which time are we to recite the *shema* in the evening? From the time when the priests return home [i.e., priests who have become impure and have immersed themselves in a *mikvah*, must wait until the stars have appeared in order to be considered, once again, ritually pure, enabling them to return home] to partake of the *terumah* [i.e., the priestly dues and one may recite the *shema*] up until the end of the first watch [the night is divided into three shifts, referred to by the Mishnah as "watches;" (during each watch different groups of Angels sing *shirah* — praise to God, Rashi 3a) thus the conclusion of the first watch would be the end of the first third of the night]. This is the opinion of Rabbi Eliezer, but the Sages say, [One may recite the *shema*] until midnight. Rabban Gamliel says, Until dawn [since it states "and speak of them ... when you lie down" (Deuteronomy 6:7) the intent being all night]. It once occurred that his

רבנו עובדיה מברטנורא

א מאימתי קורין. משעה שהכהנים נכנסים לאכול בתרומתן. כהנים שנטמאו וטבלו אין יכולים לאכול בתרומה עד שיעריב שמשן, דהיינו צאת הכוכבים. והא דלא תני משעת צאת הכוכבים, מלתא אגב אורחיה קא משמע לן, שאם נטמאו הכהנים בטומאה שטהרתן תלויה בקרבן, כגון זב ומצורע, אין הכפרה מעכבתן מלאכול בתרומה, דכתיב (ויקרא כב): ובא השמש וטהר ואחר יאכל מן הקדשים, ביאת שמשו מעכבתו מלאכול בתרומה, ואין כפרתו מעכבתו מלאכול בתרומה: **עד סוף האשמורה הראשונה.** שליש הראשון של לילה שהלילה נחלק לשלשה משמרות, ומשם ואילך לא מקרי תו זמן קריאת שמע דשכיבה, ולא קרינא ביה בשכבך. ומקמי צאת הכוכבים נמי יממא הוא ולאו זמן שכיבה. והמקדימים וקורים קריאת שמע של ערבית מבעוד יום, סומכים אהא דרבי יהודה, דאמר לקמן בפרק תפלת השחר, תפלת המנחה עד פלג המנחה שהוא שעה ורביע קודם הלילה, וקיימא לן דעבד כרבי יהודה עבד, ומיד כשכלה זמן המנחה מתחיל זמן קריאת שמע של ערבית: **עד שיעלה עמוד השחר.** דכל הלילה מקרי זמן שכיבה. והלכה כרבן גמליאל שגם חכמים מודים לו. ולא אמרו עד חצות אלא כדי להרחיק את האדם מן העבירה. ומיהו לכתחילה משהגיע עונת ק״ש של ערבית דמתניתין דהיינו מצאת הכוכבים, אסור לסעוד וכל שכן לישן עד שיקרא ק״ש ויתפלל: **מעשה שבאו בניו מבית המשתה.** בני רבן גמליאל שמעינהו לרבנן דאמרי עד חצות, והכי קאמרי ליה הא דפליגי רבנן עלך, דוקא קאמרי עד חצות ותו לא, ויחיד ורבים הלכה כרבים, או דלמא רבנן כוותך סבירא להו והאי דקאמרי עד חצות, כדי להרחיק את האדם מן העבירה. ואמר להו, רבנן כוותי

בָּנָיו מִבֵּית הַמִּשְׁתֶּה, אָמְרוּ לוֹ, לֹא קָרִינוּ אֶת שְׁמַע. אָמַר לָהֶם, אִם לֹא עָלָה עַמּוּד הַשַּׁחַר, חַיָּבִין אַתֶּם לִקְרוֹת. וְלֹא זוֹ בִּלְבַד, אֶלָּא כָּל מַה שֶּׁאָמְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת, מִצְוָתָן עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשָּׁחַר. הֶקְטֵר חֲלָבִים וְאֵבָרִים, מִצְוָתָן עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשָּׁחַר. וְכָל הַנֶּאֱכָלִין לְיוֹם אֶחָד, מִצְוָתָן עַד שֶׁיַּעֲלֶה עַמּוּד הַשַּׁחַר. אִם כֵּן, לָמָּה אָמְרוּ חֲכָמִים עַד חֲצוֹת, כְּדֵי לְהַרְחִיק אֶת הָאָדָם מִן הָעֲבֵירָה: **ב** מֵאֵימָתַי קוֹרִין אֶת שְׁמַע בְּשַׁחֲרִית. מִשֶּׁיַּכִּיר בֵּין תְּכֵלֶת לְלָבָן. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, בֵּין תְּכֵלֶת לְכַרְתִּי. (וְגוֹמְרָהּ) עַד הָנֵץ הַחַמָּה. רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר,

sons returned [late] from a feast and said to him, "We have not yet recited the *shema*." He told them, "If dawn has not yet broken it is your duty to recite it [even according to the view of the Sages]." And not only in this case, but in all cases [of obligations] where the Sages say, "Until midnight," the obligation referred to may be carried out until dawn; [for instance,] the burning of fat and limbs may be performed until dawn, and all [the sacrifices] which must be eaten on the same day have their deadlines until dawn. If this is so, why then did the Sages say, "Until midnight?" In order to prevent a person from transgressing [since he may procrastinate in the fulfillment of his obligation, which may cause him to miss its deadline].

(2) From which time are we to recite the *shema* in the morning? When [there is enough light so that] one can distinguish between [the] blue [strands] and [the] white [strands of the *tzitzit*]. Rabbi Eliezer says, Between [the colors] blue and green [and one may recite it] until sunrise. Rabbi Yehoshua says, Until the third

רבנו עובדיה מברטנורא

סבירא להו, והא דקאמרי עד חצות כדי להרחיק את האדם מן העבירה, וחייבים אתם לקרות: **ולא זו בלבד.** כולה מילתא דרבן גמליאל היא דאמר לבניו: **הקטר חלבים.** של קרבנות: **ואברים.** של עולת תמיד של בין הערבים שנזרק דמו ביום, מצוה להעלות הנתחים כל הלילה, דכתיב (ויקרא ו):, היא העולה על מוקדה על המזבח כל הלילה עד הבקר: **וכל הנאכלין ליום אחד.** כגון תודה, וחטאת ואשם וכיוצא בהם, שהם נאכלים ליום ולילה, זמן אכילתן עד שיעלה עמוד השחר והוא המביא לידי נותר: **אם כן למה אמרו חכמים עד חצות.** בק"ש ובאכילת קדשים, אבל בהקטר חלבים ואברים לא אמרו בו חכמים עד חצות כלל, ולא נקט ליה הכא אלא להודיע שכל דבר שמצותו בלילה כשר כל הלילה: **כדי להרחיק את האדם מן העבירה.** שלא יבוא לאכלן אחר שיעלה עמוד השחר ויתחייב כרת. וכן בקריאת שמע שלא יאמר עדיין יש לי שהות ותעבור עונתה: **ב בין תכלת ללבן.** בין חוטי תכלת לחוטי לבן שבציצית. פירוש אחר, גיזת צמר שצבעה תכלת ויש בה מקומות שלא נקלט הצבע יפה ונשאר לבן: **בין תכלת לכרתי.** צבע התכלת קרוב לגוון של כרתי,

עַד שָׁלֹשׁ שָׁעוֹת, שֶׁכֵּן דֶּרֶךְ בְּנֵי מְלָכִים לַעֲמוֹד בְּשָׁלֹשׁ שָׁעוֹת. הַקּוֹרֵא מִכָּאן וְאֵילָךְ לֹא הִפְסִיד, כְּאָדָם הַקּוֹרֵא בַתּוֹרָה: **ג** בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, בָּעֶרֶב כָּל אָדָם יַטּוּ וְיִקְרְאוּ, וּבַבֹּקֶר יַעַמְדוּ, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים ו) וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, כָּל אָדָם קוֹרֵא כְדַרְכּוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וּבְלֶכְתְּךָ בַדֶּרֶךְ. אִם כֵּן, לָמָּה נֶאֱמַר וּבְשָׁכְבְּךָ וּבְקוּמֶךָ, בְּשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם שׁוֹכְבִים, וּבְשָׁעָה שֶׁבְּנֵי אָדָם עוֹמְדִים. אָמַר

hour [of the day], since it is the habit [of the children] of kings to rise at the end of the third hour [therefore it is within the time limit of "and speak of them ... when you arise" [referring to the recital of *shema* (Deuteronomy 6:7) i.e., when all men, even late risers such as princes arise from their beds]. He who reads [the *shema*] later [than the alloted time period] has not forfeited [the preceding and succeeding blessings (see Mishnah 4)] thereby, but rather, he is as one who is reading the Torah instead [i.e., he has not performed his obligation of reciting *shema* in its proper time, rather he has read from the Torah the verses in Deuteronomy of *shema*].

(3) The School of Shammai maintain, In the evening everyone should lie down and recite [*shema*], and in the morning they should stand up, because it states, "and when you lie down and when you rise up" (Deuteronomy 6:7), but the School of Hillel say, All should read just in the position in which they happen to be [whether it be standing, sitting, reclining or walking], as it is said, "and when you walk on the way." (Deuteronomy 6:7) If so, why does it say, "and when you lie down and when you rise up"? [The intent being] at the time when people [usually] lie down and at the time when people [generally] arise. Rabbi Tarfon

רבנו עובדיה מברטנורא

כרישין שקורין פורו״ש בלע״ז: **עד שלש שעות.** ביום. עד סוף שעה שלישית, שהוא רביע היום בזמן שהימים והלילות שוים. ולעולם זמן ק״ש הוא עד רביע היום, בין שהימים ארוכים בין קצרים. וכן הא דתנן לקמן תפלת השחר עד ד׳ שעות ביום, היינו עד שליש היום. וד׳ שעות דנקט, לפי ששליש היום הוא ד׳ שעות בזמן שהימים והלילות שוין. וכל מקום שנזכר במשנה כך וכך שעות ביום, על דרך זה אתה צריך לחשוב ולדון. זו הבנתי מפירושי הרמב״ם ונתקבל לי. וטעמא דר״י דאמר עד שלש שעות ביום, שכן דרך בני מלכים שאין עומדים ממטתן עד סוף שעה שלישית, ורחמנא דאמר ובקומך, עד שעה שכל בני אדם עומדים ממטתן קאמר, והלכה כרבי יהושע. ומיהו לכתחילה צריך לכוין לקרות ק״ש עם הנץ החמה כמו שהיו הוותיקים עושים: **לא הפסיד.** כלומר לא הפסיד מלברך לפניה ולאחריה, אלא אע״פ שעברה עונתה קורא ומברך לפניה ולאחריה: **כאדם הקורא בתורה.** אע״פ שלא יצא ידי חובת ק״ש בעונתה, יש לו קבול שכר כקורא בתורה: **ג יטו.** על צדיהם. דכתיב בשכבך, דרך שכיבה: **יעמדו.** דכתיב ובקומך, דרך קימה: **כדרכו.** בין בקימה, בין בישיבה, בין בשכיבה, בין

רַבִּי טַרְפוֹן, אֲנִי הָיִיתִי בָא בַדֶּרֶךְ, וְהִטֵּתִי לִקְרוֹת, כְּדִבְרֵי בֵית שַׁמַּאי, וְסִכַּנְתִּי בְעַצְמִי מִפְּנֵי הַלִּסְטִים. אָמְרוּ לוֹ, כְּדַי הָיִיתָ לָחוּב בְּעַצְמְךָ, שֶׁעָבַרְתָּ עַל דִּבְרֵי בֵית הִלֵּל:

ד בַּשַּׁחַר מְבָרֵךְ שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וְאַחַת לְאַחֲרֶיהָ, וּבָעֶרֶב שְׁתַּיִם לְפָנֶיהָ וּשְׁתַּיִם לְאַחֲרֶיהָ. אַחַת אֲרֻכָּה וְאַחַת קְצָרָה. מְקוֹם שֶׁאָמְרוּ לְהַאֲרִיךְ, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְקַצֵּר. לְקַצֵּר, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַאֲרִיךְ. לַחְתֹּם, אֵינוֹ רַשַּׁאי שֶׁלֹּא לַחְתֹּם. וְשֶׁלֹּא לַחְתֹּם, אֵינוֹ רַשַּׁאי לַחְתֹּם: **ה** מַזְכִּירִין

said, "I happened to be returning en route and I lay down to recite [the *shema*] according to the view of the School of Shammai, when suddenly I found myself in danger from thieves." They [the Sages] said to him, "You [would have] deserved to have been killed [and had you been murdered, you would be punished for unnecessarily jeopardizing yourself, in the World to Come] because you transgressed the decision of the School of Hillel."

(4) In the morning, one recites two benedictions before [the *shema*, i.e., *yotzeir hameorot* and *haboheir beamo Yisrael beahavah*] and one [benediction] following [the *shema*, i.e., *ga'al Yisrael*], while, in the evening, two [benedictions are recited] prior [to the *shema*, i.e., *hama'ariv aravim* and *oheiv amo Yisrael*] with two following [the *shema*, i.e., *ga'al Yisrael* and *shomeir amo Yisrael la'ad*], one long [i.e., opening and closing with a "blessed are You" format, referring to *yotzeir or* and *ma'ariv aravim*] and one short [i.e., only closing with the "blessed are You" format, e.g., *ahavah rabbah* and *ahavat olam*]. Where they [the Sages] declared [that the benediction] must be long, it is not permissible to be made short; [where they declared] to be short, it is not permissible to be made long; [where they said] to conclude [with the "blessed are You" format], it is forbidden not to conclude with it; and [where they said] not to conclude [with a "blessed are You" format such as, the blessing recited over fruit and prior to performing a *mitzvah*], it is forbidden to conclude it [with this format].

(5) We are obligated to mention the exodus from Egypt [i.e., the section of *tzitzit*

רבנו עובדיה מברטנורא

בהליכה: **כדי היית.** ראוי היית ליהרג, ואם היית מת, היית מתחייב בנפשך: **ד שתים לפניה.** יוצר אור ואהבה: **ואחת לאחריה.** אמת ויציב: **ובערב. מברך שתים לפניה.** מעריב ערבים ואהבת עולם: **ושתים לאחריה.** אמת ואמונה והשכיבנו: **אחת ארוכה ואחת קצרה.** אשתים שלפניה קאי, יוצר אור ארוכה, שפותחת בברוך וחותמת בברוך, וכן מעריב ערבים. אהבה קצרה, שחותמת בברוך ואינה פותחת בברוך: **לחתום.** בברוך: **שלא לחתום.** כגון ברכת הפירות וברכת המצוות: **ה מזכירין יציאת מצרים בלילות.** פרשת ציצית אומרים אותה בקריאת שמע של ערבית ואף

יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר בֶּן עֲזַרְיָה, הֲרֵי אֲנִי כְּבֶן שִׁבְעִים שָׁנָה, וְלֹא זָכִיתִי שֶׁתֵּאָמֵר יְצִיאַת מִצְרַיִם בַּלֵּילוֹת, עַד שֶׁדְּרָשָׁהּ בֶּן זוֹמָא, שֶׁנֶּאֱמַר (דברים טז) לְמַעַן תִּזְכֹּר אֶת יוֹם צֵאתְךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ. יְמֵי חַיֶּיךָ, הַיָּמִים. כֹּל יְמֵי חַיֶּיךָ, הַלֵּילוֹת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, יְמֵי חַיֶּיךָ, הָעוֹלָם הַזֶּה. כֹּל (יְמֵי חַיֶּיךָ), לְהָבִיא לִימוֹת הַמָּשִׁיחַ:

in the *shema*] at night [even though one is not obligated to wear *tzitzit* at night, however, since we mention the exodus of Egypt in this section, we therefore include its recitation in the evening *shema*]. Rabbi Elazar ben Azariah said, “[Although] I appear as though I were a man of seventy, yet I was unable to prevail over the Sages, that the [section containing the] exodus of Egypt should be recited at night, until Ben Zoma deduced it from the verse, 'That you will remember the day when you went out of the land of Egypt all the days of your life.' 'The days of your life' implies the days only, while the phrase '**all** the days of your life' includes the nights as well.” But the Sages say, “The days of your life” implies this life, “all the days of your life” implies the days of the Messiah.

רבנו עובדיה מברטנורא

על פי שאין לילה זמן ציצית, דכתיב וראיתם אותו, פרט לכסות לילה, אומרים אותה בלילה מפני יציאת מצרים שבה: **כבן שבעים שנה.** הייתי נראה זקן. ולא זקן ממש, אלא שהלבינו שערותיו יום שמינו אותו נשיא, כדי שיראה זקן וראוי לנשיאות. ואותו היום דרש בן זומא מקרא זה: **ולא זכיתי.** לא נצחתי לחכמים. ודומה לו בש"ס בפרק בנות כותים (דף לח), בהא זכנהו רבי אליעזר לרבנן, כלומר נצחם: